

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

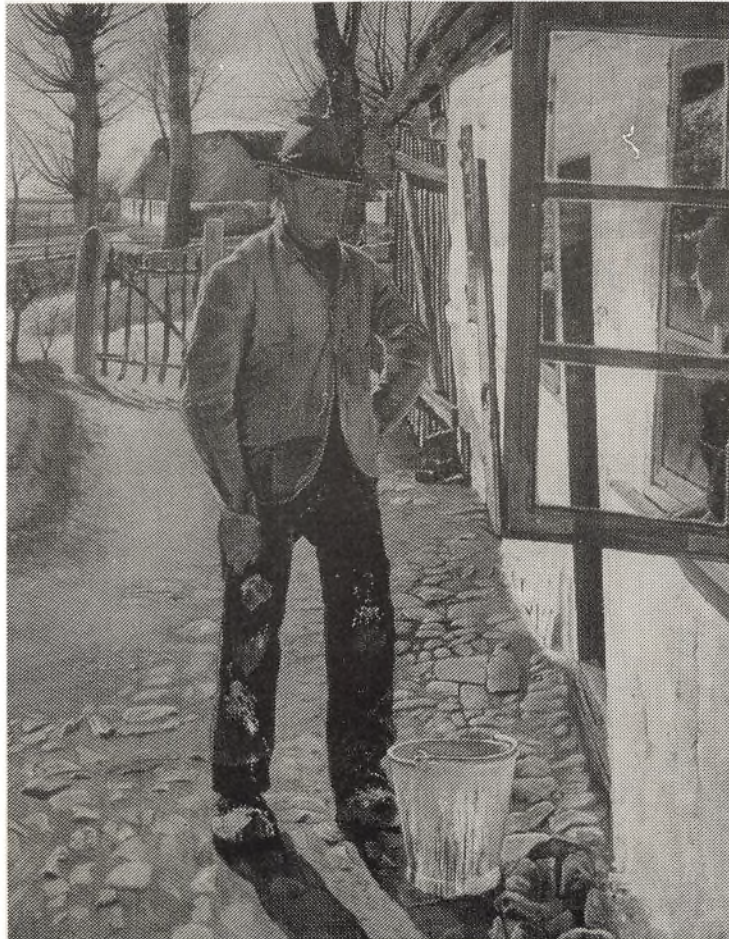

*Lær af fortiden - Lev i nutiden
Virk for fremtiden*

Februar/marts 1983

Nr. 242 - 41. årgang

Forårsfornemmelser

L. A. Ring: »Det gamle hus pudes op«

Maleri fra 1908.

Statens Museum for Kunst.

**Medlemsblad for
Dansk Slægtsgaardsforening**
oprettet 5. juli 1941

Redaktion:

Hans Hviid, Fåredammen 11, 5300 Kerteminde,
telefon (09) 32 14 61.

Kasserer, sekretær og annonceekspektion:

Fru Inger Hansen, Bjerggaardsvænget 9, 2840 Holte,
telefon (02) 80 25 37. Postgiro nr. 8 08 31 42. (mellem kl. 17 og 18).

Slægtsgaardsarkivet:

Adresse: H. C. Andersens Boulevard 4,
(2. sal i.v.), 1533 København V, telefon (01) 11 67 20.
Arkivar Margrethe Ransy, telefon (01) 37 73 22,
Arkivaren træffes på arkivet tirsdag og onsdag kl. 14-16
eller efter aftale.

Foreningens revision:

Gdr. Vagn Mathiasen, Langerød, Fredensborg
Økonomikonsulent Peter Schon Andersen,
Nordsjællands Landboforening, Hillerød.

Landsstyrelsen:

LANDSFORMAND: Gårdejer Jens P. Petersen, (R), Thyrasvej 7,
4100 Ringsted, tlf. (03) 61 00 23.

Næstformand: Gårdejer Holger Buch Juul,
Ribevej 13, Ødsted, 7100 Vejle, tlf. (05) 86 50 21.

Gårdejer Peder Møller Frifelt, Frifeltigaard, 6870 Ølgod,
tlf. (05) 24 30 87.

Ovennævnte tre udgør bestyrelsens forretningsudvalg.

Gårdejer Jørgen Skoven, »Skoven«, Asdal, 9950 Hirtshals,
tlf. (08) 97 11 66.

Gårdejer Knud Raunkjær, Raunkjærgaard, Knudevej 3,
Lyhne, 6880 Tarm, tlf. (05) 25 00 11.

Gårdejer Peder Larsen, St. Engeborg, Ballingvej 5,
7800 Skive, tlf. (07) 52 24 85.

Gårdejer Poul Ipsen, Paradisgaarden, Ibsker, 3740 Svaneke,
tlf. (03) 99 65 35.

Gårdejer N. Sehested, Herredsvej 2 B, Holmstol,
8883 Gjern, tlf. (06) 87 50 19.

Gårdejer Chr. Thyboe, Kirkemosegaard, 8991 Spenstrup,
tlf. (06) 47 70 87.

Gårdejer Vagn Mathiasen, Solgaard, Toeltvedvej 4, Langerød,
3480 Fredensborg, tlf. (02) 24 00 05.

Formand for arkivudvalget:

Gårdejer Frede Falk Rasmussen, Vestervang - Marrebæk,
Tværvej 5, Marrebæk 4873 Væggerløse, tlf. (03) 87 73 57.

Gårdejer Thomas Dahlmann, Vandlingvej 122, Vanding,
6100 Haderslev, tlf. (04) 52 36 97.

Gårdejer Carl Martin Christensen, Badstrupvej 39, Badstrup,
5484 Uggerslev, tlf. (09) 85 11 74.

Gårdejer Meta Larsen, »Skovvang«, Præstøvej 107,
4640 Fakse, tlf. (03) 82 51 45.

Gårdejer Hans Peder Madsen, »Mariemind«, Røjrupvej 41,
5550 Langeskov, tlf. (09) 97 23 21.

Proprietær Bent Bjergskov, Rosenlund, 5350 Rynkeby,
tlf. (09) 39 13 17.

Formand for bladudvalget.

Æresmedlem af landsstyrelsen.

Revisor Kr. Foged, København.

Æresmedlem af foreningen.

Stormende tider

Vi passerede d. 30. januar med følelserne på højkant under tilbageblikket over de forfærdelige mindelser med organiseret ondskab i tiden 1933-45. For 50 år siden begyndte det tyske folk uden væsentlige indre modstand den massakre, hvis virkninger stadig viser sig som en medvirkende årsag til nutidens barske virkelighed. Nazismen og den med denne jævnsides og stadig virkende kommunistisme er 1900-tallets råddenskab som gør mangt og meget betændt også i 1983. Både højre- og venstresiden og dertil race- og stammefejder i alle verdensdele gør dagene uhyggelige.

— Og de mange angreb sætter sit præg indadtil i landene, og Danmark som et traditionelt fredsommeligt demokrati — uden de store udladninger er nu i farezonen. De midaldrende grupper og de yngre fanatikere er smittet mere end godt er af hvad der dækkes af ordet provokation. Gadeoptøjer, tyverier, overfald, besættelser, telefonterror og trusler overfor landets ledere er hverdagskost. Og hver eneste dag får alt det der drager nedad og begås ved ulovligheder sin tilskyndelse i den københavnske formiddagspresse og sågar i tidsskrifter, der har sit hjemsted i folkelige kredse med helt andre opbyggende mål. Og arbejdskampene tager til og får det voldsomme præg over sig. Og det altså sammen får sin tilskyndelse i TV's og radioens reportage, der nu antager karakter af folkeforførelse, fordi de oprørske elementer skal dyrkes næsten uden forklaring om det modspil mod det yderligtgående som også er en realitet i mange sammenhænge. Vi har en dårlig og ensidig ledelse af vore medier med komplet mangel på overblik over hvad der er dagens virkelighed.

En virkelighed der indeholder mange bevægelser, der i udviklingens navn bygger på det bestående — og dette bør helliges stor opmærksomhed.

Det er vigtigt med holdninger, og det er ikke vanskeligt at finde sådanne, der både skønner vidt og har fast grund under sig. Og de bør vi arbejde for som fremtidens bedste mulighed — — — og så må folkets ledere nu besinde sig og træde op imod alt det nedbrydende. Flere og flere landet over spørger efter vore politikere, vore kirke- og skolefolk, vore organisationsformænd, vore ungdomsledere m.fl. Har de tabt modet, tør de ikke eller er de løbet tør for de krav til ansvarlighed som altid har været lederes pligt? Det er slemt, ja farligt når disse går i hi.

Vi må nu prøve at gøre mere godt ved hjælp og tjeneste og forståelse. Fortiden i 1900-tallet og nutiden i 80'erne og Grundtvigåret viser hen til de gode gerninger for at rette op efter katastrofer, had og mangel på god vilje. Og den gode vilje er nok vor bedste chance.

Jens P. Petersen.

Fra sognefoged Lars Nielsens dagbog om en slægtsgårds grundlægger

Fra en af vore flittige medarbejdere, gdr. Poul Vang Larsen, Helsingø, der i tidligere numre af »Slægtsgaarden« har fortalt interessant om de gamle slægtsgårde i Farum sogn - bl.a. Fuglsang og Stenvadgaard og mennesker derfra, har vi modtaget nedenstående artikel, der er uddrag af sognefoged Lars Nielsens dagbog.

Sognefoged Lars Nielsen i Stavnholt skrev mange pudsige oplevelser i sin dagbog. Her nogle hændelser omkring Svend Svendsen, som byggede den første gård på Stavnholt overdrev. Han blev nævnt, da sognefogeden begyndte på dagbogen: »1787. Denne sommer Byggede ieg Haagestuen. Svend Svendsen var Tømmermand, Snedker og Tækker for 1 mark daglig«.

Svend havde haft en streng barndom. Han blev født i 1746 på Akaciegård i Farum - på samme tid, som faderen døde. Moderen døde, da han var 3 år. Stedfaderen kunne ikke klare gården, og i 1755 stak han af, men blev pågrebet og dømt for gårdens forsidelse.

Svend fulgte måske med sin søster Bodil til Stavnholt, hvor hun et par år efter blev gift med Christen Andersen, som lige havde overtaget Søgård, da begge hans forældre døde.

Svend Svendsen blev gift i 1774 med enken Margrethe Nielsdatter på en halv gård af nr. 5, Kærgård, ved Stavnholt gadekær, men jord havde hun ikke. Jorden var blevet solgt, da hendes mand blev syg og døde. Margrethe Nielsdatter havde en fætter, Søren Jensen, der tjente hos sognefogeden. Ham vil vi møde nogle gange.

Svend Svendsens søster og svoger afstod i 1782 Søgård til deres svigersøn Niels Pedersen. Det var sognefogedens søstersøn fra Hvilebækgård. Niels ville ellers gerne overtage sin fødegård, men han kunne ikke forliges med faderen, og året før solgte faderen gården til en fremmed. Det tilgav Niels ham aldrig. Sognefogeden skrev om Niels Pedersen d. 22.-8-1789: »Samme aften kom ieg uforskylt i et liderlig klammer med den, som Aldrig agtede fader eller Maader; Maatte derfor lære vad det er at toe en Morian vid, det var N. P. S. Ieg tier paa dette sted«. Ja, det er håbløst at vaske en neger hvid. Sognefogeden blev opbragt over, at hans nevø forbandede sin far kun få dage efter hans begravelse.

Sognefogeden skrev i 1791 om Svend Svendsens søstersøn: »Den 12te Februar holdt Svend Christensen Bryllup, same dag godt verlig. Brudgommen ofrede til Præsten 2de Kroner og til degnen 1 rd. sædel i min Naboes Huues, vor vielsen skede«. Vielsen skete, og brylluppet stod i hans fødegård Søgård. Svend Christensen overtog nu Ellegården i Stavnholt, som hans kones stedfar lige havde fået ved en byttehandel.

Svend Christensen flyttede senere til afbyggerstedet »Møllevang« i Farum, som slægten siden har haft.

Svend Svendsen er en enkelt gang nævnt som hjulmand. Den betegnelse fik senere hans nye nabo Hans Christensen, han blev altid kaldt »Hans Hjulmand«. Han var en tilflytter, der havde købt gård nr. 6, men han solgte straks en del af jorden fra. Det blev en ubehagelig nabo. Hans Hjulmand kom i spektakel med alle. Sognefogeden skrev en del om disse stridigheder. Grøften, der afvandede gadekæret, løb gennem Hans Hjulmand's have, den fyldte han til.

Sognefogeden skrev: »Den 14de Januar 1791 havde vandet Taget saa høy væxt i Gadekæret, at vi motte nødes til at klage, den 15tende sende HER forvalter Nordenberg sin fulmægtig HER Schvendt her til Byen med 2 tiltagne men af Farum, Lars Hermand og Morthen Olsen, som blev an Vist saa vel skaden,

det havde for aarsaget, som den have det truede med, og stædet, hvor den havde sit udløb, som var til stoppet, og gav daa Her Schvendt forlov at op kaste det tilfyldede, som i en tid af 1½ time skede af samtlige Bye folk. Dagen før Kiørede min Karl Søren Jensen for Bendt Andersen Paa hans Bryllupsdag herfra Byen og til Kagerød, og Mit i Berkerød bye skeldes vognen ad, som før ey havde været ad skeldt i 6 a 7 aar. Det var en Grønd Postvogn, som aldri var brugt til Andet en staas og siirliche Reyser«. Sognefogeden tilføjede 4 år senere, da Bendt Andersen på Solhøjgård mistede sin kone: »Gud ved Om det skulde være noget ondt Møde for Brude paret, at dette møtte saa kontrarig«.

Der har sikkert været et drabeligt skænderi med Hans Hjulmand ved gadekæret, måske også håndgemæng. Han følte sig især forulempet af sognefogedens avlskarl Søren Jensen, som blev stævnet. Sognefogeden skrev: »Den 14. Februar vor ieg og Niels, Min elste søn, til tings med flere som Vidner i en sag Melum Hans Hiulmand og Søren Jensen«. Det kom til at koste Søren 14 rd.

Sognefogeden blev anklaget for hærværk. »Den 29de Januar Var ieg hos Her for valter Nordenberg Med 3 af de Elste Men, som vor her i Byen baren født, vor de gav atæst, at det rette Gl. van løb vor i Gennem den Gaars have, vor det vor nu af samtlige Bye folk op kastet, da gaardens eyere havde Klaget paa 24 sk. papier Til Kongen«. Et notat 3 år senere fortæller noget om sagens udfald: »Pensdag godt verlig. Da gjorde vi Reg skab som sedvanlig for gresgel, og be holt ieg da den Rexdaler som byen skal aarlig betale for grøften i gennem gaardens Have No 6 til videre«.

En måned efter striden ved gadekæret var det igen galt med Hans Hjulmand. »Den 16de hukkede vi Elle Gersel, men Hans Hiulmand vilde ikke tage del deri, skiøndt det ved gade stevne 24 Timer forud Blev sagt«.

Byens jord var blevet udskiftet i 1775, men overdrevet var bønderne stadig fælles om, og der huggede de stager og ris til deres markhegn, men overdrevet hørte til kongens vildtbane, og træbevoksningen tilhørte kongen. Bønderne måtte kun hugge efter skovfogedens anvisning. I fællesskab samlede de en bunke til hver gård, og derefter blev bunkerne fordelt ved lodtrækning. Denne fremgangsmåde er beskrevet året efter i en retsag mod Hans Hjulmand, og »derom har ingen Dispytte været, førend Hans Christensen har moveret derom«.

Hans Hjulmand fik ikke sat sine hegn istand. Sognefogeden lod det udføre, og Svend Svendsen var en af dem, der fik arbejdet. Derefter sendte sognefogeden følgende regning til amtsforvalteren:

»Aller under danigste Regning Paa Hiulmandens Hans Christensens 3de Mosegerder, som hand ikke efter ad varsel i mindelighed haver været at formaa til at luke eller luke lade, alt efter Hans Excellense Høy Velbaarene HER Geheime Raad og Amt mand Scheel Plessens Foranstaltning af 14de April 1781:

3 dage at huke gersel a 1 mk, 4 sk.	3 mk. 12 sk.
7 læs gersel at Kiøre til gerden a 8 sk.	3 mk. 8 sk.
til en lukkere 6 dage a 1 mk.	1 rd.
er	2 rd. 1 mk. 4 sk.

Staunholt den 31 May 1791«.

Året efter ville Hans Hjulmand heller ikke være med at hugge ris. Han huggede for sig selv, men det var noget, der ikke var

udvist af skovfogeden, og derfor blev han idømt en bøde, som han ikke ville betale. Sognefogeden skrev: »Den 11 Junii Rede Staunholt Karle og 6 af de unge Bønder og Nogle Huus Mend somer i Bye. Samme dag giorte ieg udpanten i Bidem Hos Hans Hjulmand, som ægen Raadig Hukkede Gersel i Byens fæles Gersel, huk for 4 rd. saaledes i en Kaaber kedel, en dito potte en liden Medsingkedel, vor ved Lars Hermansen og Morten Olsen i Farum asisteret«.

Svend Svendsens tilværelse blev fuldstændig ændret, da hans svigermoder Birte Sørensdatter døde i 1793. Hun blev 82 år og var husmandskone i Bregnerød. Hun var faster til sognefogedens karl Søren Jensen. Birte Sørensdatter var blevet gift med Niels Pedersen på et lille sted nr. 6 i Bregnerød. Hendes anden mand, Friderich Pedersen, fæstede tillige nr. 4, så det blev til en gård.

Samtidig med skovseparationen i 1780 blev jorden i Bregnerød udskiftet. Da blev Friderich Pedersens gård købt af kongen, og tilsvarende jord fra vangene lagt ind til de omliggende skove, så skellene kunne rettes ud. Fr. Pedersen købte så nabogården Skovlundegård men solgte den igen kort efter.

Sognefogeden var i Bregnerød 2 gange for at ordne skiftet efter Birte Sørensdatter. »Den 8de Junii brød en deylig regn løes, som mand med længsel adtraaede. Samme Dag bleve sluttet Skifte efter Friderich Pedersens afdøde Huustru Berte Sørensdatter, vor hinds søn Søren Nielsen fik 140 rd. og 150 i gel fertgivet. Døttrene vor 120 rd. skiftes bekostning 26 rd. ialt, vor hand blev lovet skifte Brevet beskrevet paa rdlers Papier. Siden Kuntiuiverede det vaade verlig i nogen tiid med smaa llingger, men i sær d. 17 og 18 store. Hvad ieg her ved vandt, nemlig ved denne skifte Reise ved Gud og ieg mistede Alt for mæget af det uundverlige, nemlig Helbred. Gode Gud, gjøre alle ting til det bedste. Amen«.

Arvingerne var: Søren Nielsen på Toftegård i Farum, Margrethe gift med Svend Svendsen, og Sidse Nielsdatter på Furesgård - nu i sit tredje ægteskab. Hun havde før været gift med sognefogedens broder.

Nogle måneder før skiftet havde en landmåler været ude for at dele Stavnholt overdrev til de 11 gårde. For sin kones arv købte Svend Svendsen nu en overdrevslod og begyndte straks at bygge. Sognefogeden skrev: »Den første Septbr. Klinede Svend Svendsen Sinn Stue end Søndag«. Nu kunne de slippe væk fra Hans Hjulmand og få realiseret drømmen om egen gård og få den tilfredsstillelse at kunne efterlade en gård til næste generation.

Svend Svendsen fik bygget gården »Fuglsang«, som siden da er gået i arv.

De havde 2 store drenge, og en datter der blev gift i 1797. Margrethe Nielsdatter døde 62 år gammel i 1801, og Svend Svendsen i 1808. Sønnen Peder Svendsen overtog gården.

De havde fået en nabo. Det var sognefogedens karl Søren Jensen, der i 1797 købte nabolodden ud mod sogneskillet. Den gård, han byggede, brændte i 1915 og blev ikke genopbygget. Jorden blev købt af teglværket.

Søren Jensen var blevet gift i 1788 med Ane Christensdatter. Ders ældste søn Jens er der skrevet et digt om af C. J. Boye - »Kirkeklokken i Farum«. I digtet skildres det, hvorledes præsten, der hører støj fra kirketårnet ved midnatstid, finder den 8-årige dreng, der var oppe i tårnet og skrabe rust af klokken. Han havde hørt, at det kunne helbrede hans syge moder. Præsten kendte et bedre råd: At knæle ved alteret og bede. Denne Jens Sørensen købte i 1818 Stenvadgård på Stavnholt overdrev. Stenvadgård er stadig i slægtens eje.

Povl Vang Larsen.

Føderådskontrakt fra Nes i Akershus 1859

Fra en af vore norske landbrugsvenner har vi modtaget nedenstående aftægtskontrakt fra 1859 (Føderåd er norsk for aftægt). Den er fornøjelig og lærerig læsning.

Av selvierplassen NN i Nes tinglag forbeholder NN og hustru seg et årlig føderåd, der så lenge de lever, bliver heftende derpå, i hvis eie og besiddelse den enn måtte komme, det skal uten nogen som helst erstatning udredes av plassens eier og bruker, samt består av følgende:

1. Til egen fri disposition skulle føderådsfolkene have den nordre stue i bygningen, samt adgang til kjøkkenet, og alt fornødent brenne leveres hugget og innbåret, og tillike skulle de have fornødent rum på stolpeboden.

2. Plassens eier skal alltid yde føderådsfolkene en god og omhyggelig pleie og opvartning, der især må iakttages når de blive syke, likesom de og skal have hest, med passende redskaper til, på deres nødvendige reiser.

3. Til føderådsfolkene leveres årlig:

2 - to - skippund (320 kg) havremel, 1 - et - skippund (160 kg) blandingsmel, ½ - et halvt - skippund (80 kg) byggmel, 2 - to - skjepper (34,8 l) ertemel, 4 - fire - skjepper (69,6 l) siktet rugmel, 4 - fire - skjepper byggmel, 4 - fire - skjepper godt malt, 1 ½ - en og en halv - skjepper (26,1 l) gryn, 3 - tre - skjepper (52,2 l) salt, 1 ½ - et og et halvt - bismerpund (9 kg) fisk, 8 - otte - tønner (1112 l ¼ 11,12 hl) poteter, 8 - otte bismerpund (48 kg) flesk, 1 - en - årgammel kvie til slakt, 16 - seksten - pund (8 kg) kaffe, 8 - otte - pund (4 kg) sukker, ¼ - en fjerdedel - matte tobak, 1 - et - bismerpund (6 kg) smør, 1 - et bismerpund ost, 3 - tre - pottes (3 l) søt melk daglig om vinteren, og 4 - fire pottes daglig om sommeren, 2 - to - bismerpund (12 kg) samfengt lin, hvilket leveres spunnet og vevet, 4 - fire - par sko årlig, hvorav

de to par av fedtlær, samt et par støvler hvert tredje år. 2 - to - sauer, hvilke skal forsvarlig fødes om sommeren, tillike deres lam, og av disse skal ullen og lammene tilhøre føderådsfolkene. Samt til håndpenge årlig. 10 - ti - spesiedaler.

Disse prestasjoner leveres i to terminer om året, nemlig 14. april og 14. oktober, hver gang med det halve, undtagen slaktet der leveres hver høst.

4. Dette føderåd tager sin begyndelse efter at føderådsfolkene har overlatt bruken av benevnte eiendom, hvor de da forbeholder seg følgende:

1 toetasjes kakkelovn, 1 seng med anstendige klær (klærne vedlikeholdes av brukeren), 1 sofa, 1 klæskiste, 1 framskap, 4 stentøitallerkner, 4 par kniver, 1 spisebord, 4 stoler, 1 kaffekjel, 2 gryter, 1 ølkanne, 1 huggøks, 4 par kaffekopper, samt kjørelere til nødvendig bruk.

5. Når en af føderådsfolkene ere døde, bortfaller det halve av ovennevnte føderåd. Plassens eier er ennvidere pliktig til å besørge føderådsfolkens anstendige begravelse, hvorfor han erholder alt det som føderådsfolkene har forbeholdt seg.

. . . den 28. mai 1859.

NN og hustru NN

begge med iholdt penn

Jeg undertegnede vedtager denne kontrakt og forplikter mig til i alle dele nøiaktig å opfylde den.

NN

Til vitterlighet:

NN

NN

Dette føderåd ansettes til en verdi av 40 spesiedaler — skriver fyrretyve spesiedaler.

Hovedbestyrelsesmøde den 3. februar 1983

Til stede var alle, med undtagelse af Poul Ipsen, Bornholm.

Jens P. Petersen bød velkommen, specielt til fru Aase Hald, som er ny ved arkivet.

Det har været en stille tid i foreningen, men der er sket meget ude omkring.

Der er bl.a. kommet en opfrodning fra bornholmerne, om at gøre foreningen mere udadvendt.

Vi kan stadig regne med tilskud fra Landbrugs-
lotteriet.

Som opfølgning af formandens ord, blev det diskutert, hvordan kendskab til foreningen kan udvides og hvordan man kan udbygge arbejdet i kredsene. Det må også overvejes om der er (billige) annonceringsmuligheder rundt omkring.

Bl.a. omtales Sjælland Syd's generalforsamling, hvorfra der havde været en større omtale i annonceavisen »Sydsjællands Landbrugsnyt«. Omtalen havde også været i samme avis' afdeling for Nord- og Vestsjælland. Man enedes om at forsøge med annoncering i avisen.

Sekretæren omtalte bl.a. annoncerne. Vi har fået en helsides fællesannonce fra Jyllands Kreditforening og Forenede Kreditforeninger. Der er også kommet en annonce fra et revisionsfirma i Hjørring. Sekretæren har bedt om »kontortid« i bladet (17-18) da der er en del der tyder på at medlemmerne ringer forgæves i dagens løb. Årets medlemsstatistik udviser en tilbagegang på 24 medlemmer. ved nytårstid blev 34 slettet, da de ikke havde betalt kontingent i 1981 og 1982. Der er kun 21 der ikke har betalt kontingent for 1982, og derfor må der blive færre der skal slettes næste år.

Vagn Mathiasen fortalte om arkivet. Der er nu anetavler og vejledningen »Hvordan benytter man kilderne i Rigsarkivet« til salg. De får ved henvendelse til arkivet eller sekretæren og prisen er h.h.v. kr. 38 og 10 + forsendelsesomkostninger. Arbejdet går stødt på arkivet.

Vagn Mathiasen lovede at undersøge forsikringsspørgsmålet vedr. arkivet.

Sekretæren forelagde det reviderede regnskab, som udviste et overskud på kr. 13.282,44. Regnskabet blev godkendt tillige med det fremlagte budget.

Hans Hviid berettede om »Slægtsgaarden«. Også her går alt stille og roligt. Som sædvanligt vil redaktøren gerne have stof, bl.a. meget gerne om »nyt fra arbejdsmarken«.

Redaktøren har store lagre af nogle af medlemsbladene. Hvis nogen har brug for blade til fremstød af en eller anden art kan de blot henvende sig til redaktøren.

Årsmødet i Åbenrå den 28. og 29. maj blev gennemgået og det oplæg som forelå blev godkendt.

Vedr. årsmødet 1984, havde Frede Falk Rasmussen fra Lolland/ Falster reserveret »Danhotel« i Rødbyhavn den 26. og 27. maj.

Jens P. Petersen omtalte medlemsrejser til Strasbourg og Bruxelles. En 6 dages tur kan gøres med bus for ca. kr. 1.500 med halvpension. Det er dog ikke særlig sandsynligt at der bliver mulighed for at gennemføre turen før 1984.

En medlemsrejse til Valdres i Norge er fastlagt til den 10. - 17. juni i år.

Til slut vedtog hovedbestyrelsen en udtalelse, som blev udsendt via Ritzau. - Findes andet sted i bladet.

Inger Hansen, sekr.

Årsmødet 28.-29. maj 1983

Bliver afholdt i Åbenrå på »Folkehjem« — med årsberetning, beretning om Folkehjem og forevisning af den gamle »store sal« med det store persongalleri af kendte folkeførere gennem tiden. Om aftenen festmiddag og bal.

Søndagen byder på et stort program begyndende med gudstjeneste i Gråsten Slotskirke og besøg på Gråsten Landbrugsskole og derefter frokost på Bov Kro. Efter frokosten køres der til Sydslesvig (HUSK PAS) — Først besøger vi en sydslesvigsk slægtsgaard, der ejes af en af lederne for landbruket dernede, Søren Andresen. Som en stor oplevelse slutter dagen med besøg på Duborg, der fremvises særdeles inciterende af skolens leder, rektor Fanø.

N.B. Der gøres opmærksom på, at hele søndagen kører vi samlet i bus — ønsker man alligevel at køre privat må alle dog betale bustillægget.

— — — —
Som noget nyt og spændende vil man forsøge privat indkvartering udover logi på Grand Hotel og Hvide Hus i Åbenrå.

Næste nr. af Slægtsgaarden vil som sædvanlig være helliget udførlige oplysninger om logi-muligheder, priser samt yderligere orientering om de forskellige arrangementer. Der er fra Haderslevkredsens side gjort et stort arbejde m.h.t. tilrettelæggelsen, så årsmødet igen en gang, bliver årets begivenhed.

Red.

Slægtsgaardsforeningen arrangerer sommerrejse til Norge

Som noget nyt vil Slægtsgaardsforeningen arrangere en sommerrejse til Norge i dagene 10.-17. juni.

Der arrangeres buskørsel fra Korsør; jyderne kan dog også benytte Grenå—Hundested overfarten, idet rejsen vil udgå fra Hundested med båden til Sandefjord (afgang fra Hundested kl. 21), d. 10/6 — overnatning om bord og ankomst til Sandefjord næste dags morgen kl. 08,00. 1. dag i Norge kører vi til Oslo via Spiralen i Drammen. Ankomsten til Oslo besøges Bygdø ved Fram og Kontikki Museerne, derefter frokost på Norsk Søfartsmuseums restaurant »Najaden«. Efter frokosten rundtur i Oslo, hvor bl.a. Frognerparken med det store Vigelandsanlæg besøges. Når Oslo forlades køres der forbi Tyrifjorden og Hønefoss til Nes i Aadalen, hvor man kl. ca. 19 vil ankomme til Vaset Seter Fjeldstue ved Fagernes i Valdres.

På dette dejlige højfjeldshotel skal de næste 3 dage med herlige udflugter i det skønne Valdres, som både har Telemarkens barskhed og Gudbranddalens blide ynde.

3. dag. (Første dag på fjeldet) besøges Fagernes Bygdemuseum (frilandsmuseum), hvor der bydes på folkedans og langlejemusik. Endvidere besøg på et norsk landbrug og forretningsbesøg i Fagernes (hovedstaden i Valdres).

4. dag. (2. dag på fjeldet) byder på en spændende heldagstur over Hemsedal, Lærdal, Kauganger, Aardal og Tyrin med sejltur på Sognefjorden (ca. 1 1/2 time) — Denne tur viser norsk natur i alle dens afskygninger og hele særpræg.

5. dag (sidste dag på fjeldet) er der fri til at foretage ture i sti og skov — eller bare slappe af. Om eftermiddagen bydes på en kaffetur til Gombu-sæteren.

6. dag begynder hjemrejsen, der går over Halvingdalen og kanten af Telemarken ved Kongsberg (med de gamle sølvminer) til Sandefjord, hvor »en venlig køje vinker« (citater Kaj Munk).

7. dag hjemme igen i Hundested kl. 9.00 og g Korsør kl. 11—12.

Nogle praktiske oplysninger

Ved afrejse og hjemrejse er der stop i Slagelse, Sorø, Ringsted, Roskilde og Frederiksværk.

Der køres med Setra-bus og vognmand Egon Tønnesen ved rattet (erfaren mand på Norgesture).

På Fjeldhotellet har alle dobbelt-værelse, toilet og brusebad. Enkelt-værelserne er uden. Stor hel-seafdeling med sauna. Fritiden nydes i meget smukke opholdsrum (TV-rum — motionsrum) — dans to af aftenerne og ellers alskens underholdning (f.eks. Bingo-spil). Som noget specielt norsk må indkøbte flasker (fra færgen) medtages i salonerne. Fortæringen er 1. klasses med stort morgenbord — siden lunch og om aftenen middag med 3 retter. Normalt let sommertøj — dog tilrådes en varm dragt til udflugter til Sognefjorden.

Deres rejseledere vil være Jens P. Petersen og Hans Hviid, begge erfarne Norgesrejsende.

Prisen for hele turen — hvor alle udgifter er dækket helt hjemmefra er kr. 2420 (alt incl.). Dog ikke drikkevarer.

Tilmelding kan foregå til sekretæren Inge Hansen (tlf. 02-80 25 37) — Jens P. Petersen (tlf. 03-61 00 23) og Hans Hviid (tlf. 09-32 14 61).

Skulle De få lyst til at deltage i denne pragtfulde tur tilrådes hurtig tilmelding, da bussen kun rummer 42 pladser.

Betalingen sker til kassereren, sekretær Inger Hansen, Bjerggaardsvænget 9, 2840 Holte og senest 20. maj.

Oldefar skulle beskyttes mod forbytning

Fhv. borgmester Laurits Pedersen, Frørup, har i en lille kalender fra 1813 fundet indsyet sin oldefars »dåbsattest«.

Teksten lyder:

»Jeg Peter Petersen Teilgaar saa denne verdens lys om natten imellem d. 12.-13. juni 1813 og blev kristnet samme dag i Frørup Kirke d. 13. juni 1813«.

Når det i teksten hedder, at han blev »kristnet« var det af frygt for at barnet ellers blev ombyttet med et troldebarn.

Om Chr. Detlev Hedegaard

Noget om en samvittighedsfuld og loyal embedsmands karriere i det 18. århundrede.

Jeg kan godt lide at rode i de gamle sager vi har en del af herhjemme, og på en høstregnvejrsdag kan man med god samvittighed give sig i kast med sådan en hobby, det bringer tankerne bort fra bekymringer om klima og økonomi at fordybe sig i andre tiders forhold og vilkår.

Ved denne lejlighed dukkede et gammelt månedshefte fra marts 1808 op. »Iris og Hebe« hed det formodentlig ud fra betragtninger om at disse gudinder som deres daglige pligter havde at være sendebud og at skænke nektar i »Olympen«.

En af artiklerne optog mig meget, det var en biografi en søn skrev om sin fader, og den vil jeg gerne referere lidt fra, fordi den giver et billede. Jeg synes den giver et interessant indblik i en embedsmands liv i 1700-tallet.

Chr. Detlev Hedegaard fødtes d. 3. januar 1700. Forældrene ønskede han skulle være teolog, hvorfor han kom i Latinskole, hvorfra han allerede som 13-årig blev student og kunne begynde de teologiske studier og allerede som 17-årig var han blevet teologisk kandidat. - Studierne må ikke have været særligt omfattende - han syntes da også selv at hans kundskaber ikke var gode nok til en præstegerning selvom et forråd af færdige prækener nok til 3-4 år fulgte med i et embede.

Efter grundige overvejelser beslutter han sig for et medicinsk studium som han dog efter 1 års forløb atter opgiver »på Grund af Lægers Uformaaenhed« og da han så opnår et legat rejser han til universiteterne i Halle og Jena hvor det bliver filosofi og jura han beskæftiger sig med, og hjemkommen herfra som 20-årig ansattes han som Volontør i »Krigs Canceliet«, avanceret til skriver i »Søeetaten« i Holsten med bopæl i Glückstadt og vender efter 3 års forløb tilbage til København og hans løn oplyses nu at være 200 Rd. årligt.

I 1728 overføres han til toldvæsenet hvor han fungerer i 3 år til han i 1731 får tilbud på 2 embeder: Et som Birkedommer i Rytterdistrikt Fyn eller som Tøjhusforvalter. Dette embede indebærer ansvar for store pengebeløb og selv om dommerembedet er med en mindre løn vælger han dette og udnævnes samtidig til krigsråd.

Allerede ved sin tiltræden var han klar over at han kendte »den romerske Ret« bedre end »den danske« og begyndte derfor at søge kilderne til de danske love og sammenlignede dem med »den naturlige« den romerske, den tyske, den kanoniske og den norske Ret« og fik et system udarbejdet i 6 Foliaer som han kalder »Corpus puris danici«.

Dette er vigtigt, da netop i denne tid foregår en rivende udvikling i dansk retsvæsen og han bidrager i resten af sit liv stadigt med vægtige bidrag til dette. Jeg vil nævne enkelte titler: Afh. om Meddoms mænd - Afh. om Edsformularen og Dommereden - Afh. om Skænk og Gavers annæmmelse.

I 1747 skrev han doktor-disputats og blev udnævnt til doktor jur. samtidig med en meget betydelig samtidig senere prof. Koefod Ancker.

Hedegaard ønskede af familiære grunde ikke professortitlen og fortsatte sin skribentvirksomhed fra Odense til sin død i 1781.

1770 bevilliges han dog afsked med pension på 400 Rd. og hustruen efter hans død 100 Rd. årligt.

Som pensionist forsatte han udover sin skribentvirksomhed »med at manuducere til den juridiske embedseksamen og samtalede med bønder og andre der søgte hans råd og agerede ofte forligskommissær og forekom mangan proces«.

Som afslutning på artiklen bringes her en enkelt beretning fra Chr. D. Hedegaards erindringer, der vidner om hans store humoristiske sans. - C. D. Hedegaards søn refererer en samtale hans fader havde med en vred skrædder.

»En enkelt scene staar mig tydeligen for øjne, den var alt for komisk, til ikke at gøre et varigt indtryk på mig, og jeg kan ikke modstaa fristelsen, at anføre den.

En gammel halt skrædder fra landet kom tillige med en ung bondekarl ind til min fader. Skrædderen saa ud som en »Hercules furens« (rasende Herkules, red.), satte haanden i siden, stampede med foden. Bondekarlen stod med nedslagne øjne og sukkede.

Skræd.: Krigsraaden maa endelig skaffe mig hævn paa denne skurk, denne slyngel.

Hedegaard: Jeg maa dog først kende hans Brøde.

Skræd.: Hans Brøde. O, den er større, end havde han begaaet mordbrand, drab eller nogen anden misgerning: Han har, betænk Hr. Krigsraad, besvangret min datter - De ved selv, at jeg er en holden mand, og denne lumpne hund, der neppe ejer skjorten paa kroppen, har dristet sig til at komme min datter for nær. Har din hund ikke besvangret hende?

Bondekarlen: (skjælvende) Jo.

Skræd.: Og ved Krigsraaden, hvorledes jeg fik ham til at tilstaa gjerningen.

Hed.: Nej.

Skræd.: Jeg mærkede, at det var ikke rigtigt fat med min datter, og fattede strax mistanke til denne hund, som paa nogen tid havde sin gang i huset, og hjulpet til med i marken; jeg havde og lagt mærke til, at min datter kastede venlige øjekast til ham. Jeg kaldte ham derfor frem for mig, og sagde: Læs mig det første bud. Han gjorde det. - Læs mig det 2det - han gjorde det. - Det 3die - han gjorde det. - Det 4de - han gjorde det. - Det 5te - han gjorde det. - Det 6te - han gjorde det. Jeg saae ham under læsningen stift under øjnene, og spurgte: Staar Du ikke midt i det? - O, vær ikke vred paa mig, svarede han, og vilde kysse min haand, som jeg rigtig nok rækkede frem, dog ikke for at lade den kysse, men for at give ham et velfortjent ørefigen. Saaledes hænger sagen sammen, og jeg kommer ind for at bede Krigsraaden at hjælpe mig til, at jeg kan faa denne karl sat i tugthuset.

Min fader lod nu bondekarlen gaae ud af værelset og fortsatte samtalen med skrædderen.

Hed.: Ingen kan nægte, at dette jo var en snild maade, at opdage faderen til barnet; Han opremse da alle sex bud?

Skræd.: Ja gjorde han saa.

Hed.: Men - imellem os sagt, - veed I vel hvad jeg havde gjort, hvis jeg havde været i karlens sted?

Skræd.: Nej.

Hed.: Jeg havde bedet Eder læse det syvende bud, og derefter gjort Eder samme spørgsmaal: Staar Du ikke midt i det? Skrædderen fandt sig - som man siger - slaet. Han gestikulerede ikke mere den forrige heftighed; Det syntes, som opstod med et en følelse hos ham, at det ene menneske bør bære over med det andets skrøbeligheder; han taug.

Min fader benyttede sig af denne stemning, og spurgte, om karlen var bekendt som en ond og ryggesløs person? Dette blev benægtet, og skrædderen maatte endog tilstaae, at han var meget vindskibelig og ordentlig. Nu, sagde min fader, saa indser jeg ikke heller, hvad der kan være ivejen for, at I lader dem blive mand og kone: I dækker derved Eders datters skjændsel, og hvad mene I folk vilde sige, naar den rige skræders datter skulde i landsbyen gaae omkring som en foragtet Skjøge, fordi faderen heller vilde taale dette, end rykke ud med nogle af sine overflødige skillinger, hvorved han kunde have hjulpet hendes mand i en god vej.

Disse ord gjorde en forønsket virkning paa skrædderen, og enden paa historien blev, at bondekarlen blev kaldt frem og omfavnet, som tilkommende svigersøn af skrædderen, der gik bort med ham haand i haand«.

Ved Bent Bjergskov.

Udtalelse fra hovedbestyrelsesmødet i Odense den 3. februar 1983

Dansk Slægtsgaardsforenings hovedbestyrelse samlet til møde den 3. februar 1983 udtaler sin tilfredshed med den effektive måde hvorpå veterinærdirektoratet har klaret problemerne omkring det seneste udbrud af mund- og klovesyge på Fyn, og opfordrer regeringen til, på alle måder at forsøge at afbøde de negative konsekvenser for landbrugets eksport.

Hovedbestyrelsen konstaterer med tilfredshed, at regeringen nu tager initiativ til at fjerne landbrugserhvervets urimelige ejendomsskatter, og venter at der kan skabes et flertal herfor.

Hovedbestyrelsen udtaler sin stærkeste fordømmelse af de løbende strejkeaktioner i de danske havne og andre steder, og peger på de meget alvorlige konsekvenser for dansk erhvervsliv i almindelighed, og dansk landbrug i særdeleshed, og udtrykker vor harme over de øgede omkostninger heraf, til skade for hele det danske samfund.

Hovedbestyrelsen påskønner regeringens erhvervsvenlige politik med forbedring af konkurrenceevnen og rentefald til følge og opfordrer til en konsekvent fastholden af denne.

Arkivet meddeler:

Slægtsgårdsarkivet har lavet aftale med Bo Johansen, som er interesseret i at læse slægts- og gårdundersøgelser for Slægtsgårdsforeningens medlemmer.

Bo Johansen studerer historie ved Københavns Universitet og har især beskæftiget sig med landbrugshistorie. Vi har haft lejlighed til at se noget af hans arbejde med gårdhistorie og kan anbefale ham til medlemmerne.

Interesserede kan henvende sig til arkivet, som så vil sætte dem i forbindelse med Bo Johansen.

Det er en aftale med Bo Johansen, at en kopi af undersøgelsen skal tilgå arkivet til opbevaring.

I hvert enkelt tilfælde aftales undersøgelsens omfang og pris mellem Bo Johansen og det interesserede slægtsgårdsmedlem, således at ingen af parterne kommer ud for overraskelser.

Venlig hilsen

Vagn Mathiasen,
fmd. for arkivudvalget.

Fra arbejdsmarken

NORDSJÆLLANDSKREDSEN

Freitag 10/12-1982 afholdt »Nordsjællandskredsens« generalforsamling og julemøde i Gørløse Forsamlingshus. Bestyrelsen blev genvalgt. Efter generalforsamlingen og et veldækket kaffebord talte arkivar ved Rigsarkivet Margit Mogensen om bøndernes ejendomsforhold gennem tiderne. Det var et særdeles velforberedt og interessant foredrag, som senere vil blive bragt som artikel i »Slægtsgaarden«.

V.M.

HADERSLEV KREDS (nord)

meddeler: Den årlige generalforsamling finder sted på Skrydstrup Forsamlingsgård onsdag den 2. marts kl. 14,00. Som taler ved kaffebordet er indbudt fhv. forstander på Riber Kjærgaard Landbrugsskole Ejner Jensen.

RANDERS KREDSEN

Slægtsgaardsforeningens Randers kreds havde indbudt til efterårsmøde d. 24. nov. 1982 på Asentoft Kro. De ca. 40 deltagere fik en god og udbytterig eftermiddag, idet hovedbestyrelsesmedlem Carl Martin Christensen var mødets taler. Hans emne var: Hvordan ser en yngre landmand på Slægtsgaardsforeningen og på landbrugets fremtid i almindelighed.

Efter kaffen var der livlig spørgelyst, og Carl Christensen besvarede alle spørgsmål på bedste måde.

Christen Thyboe.

SJÆLLAND SYDOMRÅDET

— Mange er de steder som medlemmerne af Dansk Slægtsgaardsforenings Sjælland Sydområdet har besøgt i det forløbne år. Det fremgik på foreningens generalforsamling forleden, som blev holdt på Mogenstrup Kro med et fint fremmøde på 85 medlemmer. Formanden, Meta Larsen, Fakse, gjorde rede for aktiviteterne i det forløbne år, hvor man blandt andet havde været ved Vallø og Frejlev, besøgt kirker og virksomheder og gamle slægtsgårde. Også teatret havde lokket medlemmerne, og det var Ebbe Rodes jubilæumsforestilling Don Ranudo, en komedie af Ludvig Holberg på Det kongelige Teater, 72 af foreningens medlemmer havde overværet.

— Af Meta Larsens beretning fremgik det også at foreningen havde haft en medlemsfremgang på 25, så det samlede medlemstal i dag er oppe på 375. På landsbasis har Dansk Slægtsgaardsforening 2.200 medlemmer.

— Endvidere opfordrede Meta Larsen til deltagelse i foreningens årsmøde, der holdes i Åbenrå den 28. og 29. maj.

— Alle valg til bestyrelsen var genvalg og den konstituerer sig senere, men Meta Larsen, der har været foreningens formand siden sidste generalforsamling, hvor hun blev valgt ind i bestyrelsen, er villig til at varetage denne opgave endnu et år.

— Efter generalforsamlingen viste lærer Arne Heyn, Kettinge Centralskole, lysbilleder og ledsagede dette med et foredrag om landsbyen Frejlev ved Nysted på Lolland.

E.A.

Hvor står højskolen?

Jeg ved godt, at der gøres et folkeoplysende ungdomsarbejde på mange højskoler som bør kalde på respekt, og årsskrifterne ved nytåret fortæller meget herom. Men jeg ved også, at det går i svang mange steder, og beretninger om manglende ledelse, svag laden-stå-til og dyrkelse af tidens uhyrlige ideologier taler sandt. Bare et par eks.: Her ind under jul måtte en ung pige forlade en højskole, fordi dagligdagen i det hus, hvor hun boede var præget af beruselse som følge af konstant øldrikeri m.m. Hun kunne ikke samle sig om den opgave hun havde stillet sig selv: at få nye kundskaber og et bedre livssyn. Næsten alle drak og forlystede sig.

Næste eks.: Jeg oplevede selv en lørdag eftermiddag for et år siden et seksuelt samvær i en højskoles dagligstue som ikke medførte mindste reaktion under forbifarten, og bagefter fik jeg det

udsagn: »Ja, højskole er jo ikke som i din ungdom«.

— Jamen er det ikke nu på tide, at skolekredse og ledere kikker sig en ekstra gang omkring i deres ansvarsområde. Hvad bilder i grunden de folk sig ind, der har påtaget sig en vejledning i god og sund omgang med de grundlæggende mønstre for en ordentlig livsindsats? Har de tabt grundsynet og målsætningen eller er de pædagogiske tabere der blot driver for vind og vove?

Til de højskolefolk der har samling på tingene siger jeg, at det her ikke er møntet på alle, men det er møntet på de desværre mange, der finder sig i tidens holdningsløshed og aparte udskjelset.

Højskolefolket i Danmark bør nu rejse sig til indsats. Der må luftes ud.

Jens P. Petersen.

Bryllup og dåb på en lille ø

Lærer O. M. Ulriksen var i en årrække en respekteret og afholdt lærer på Lyø. Han kom »udefra«, men blev i løbet af kort tid kendt med hverdagsliv og øboskik. Det går ikke lige hurtigt for alle. Lærer Ulriksen udarbejdede en lille læseværdig afhandling om bryllup og dåb på øen. Den stilles hermed til rådighed for »Slægtsgården«. Minder om det forgangne skal man ikke ringeagte. Ganske vist er nutid og fremtid aktuel snak og her kræves hårde tag, men slægtens minder tynger ikke. De kan trøste og inspirere. Men altså gamle minder og klokkeklang fra en lille sydfynsk ø:

Når man læser i eventyret om prinsessen, der havde bryllup i otte dage, så er det i overensstemmelse med virkeligheden, for brylluppet varede faktisk så længe, selv om det for bondebryllupets vedkommende ikke var stads hele tiden. Man må huske på, at de sidste dage før begivenheden var et slags gilde, hvor der kom mange mennesker sammen i ganske bestemte hensigter. Man morede sig, og man blev beværtet på en måde, der afveg fra det dagligdags.

På Lyø, hvor man i tidligere tid altid havde bryllupshøjtidelighed på en fredag, begyndte forberedelserne mandagen før. Den vordende brud gik da sammen med en ungarl rundt i gårde og huse og indbød til gilde. Det var karlen, der skulle bede gæsterne, medens bruden indbød dem, der skulle »pille fjerkræ«. Onsdag kom fjerkræpillerne med hver to høns. Desuden kom alle de, der bragte føring med: Høns, gæs eller lam, da der kun sjældent gaves andre bryllupsgaver end mad. De nærmeste slægtninge gav næsten altid gæs. Derfor kunne der være 30-40 gæs rede til fortæring ved et bryllup. Dyrene bragtes først ind for at vises frem og blev derefter overladt drengene, der skulle slagte dem. Dog vist ikke lammene, der blev slagtet af de voksne. Foruden alle disse ankom om eftermiddagen en række piger for at »klæde lo«. De hængte lagener op på væggen og loftet og pyntede derefter smukt med grønne ranker og smukke blomster, thi i loen skulle man danse, og alle de, der ikke kunne være i stuerne eller ikke var fornemme nok til det, skulle også spise dér. Alle mennesker, der kom i disse dage, skulle naturligvis bespises. Torsdag stillede karlene borde op, og pigerne dækkede bord. Hertil medbragte hver pige service: Til brudebordet talerkener og terriner, til de øvrige borde lerfade til suppen og træbrikke til kødet. Gæsterne medbragte selv kniv og ske, men ingen gaffel. Torsdag aften ankom folk, som ville give rigtige brudegaver. De blev beværtet med punch eller kaffe eller kaffepunch. Virkningen var den samme. Når fredagen oprandt, ankom forlovere og næstemænd til bryllupshuset med god appetit til maden. De blev før højtideligheden budt på sigtebrød og vin. Bruden blev pyntet i et andet hus. Hun fik krans på hovedet, men intet slør. Hvis hun havde børn, enten fra et tidligere ægteskab eller udenfor ægteskabet, fik hun en linhue på hovedet. Derefter hentede forlovere og næstemænd bruden til bryllupshuset. Når alle var samlet, gik man til kirke med to klarinetter i spidsen, derefter kom brudeparret og næstemændene og derefter følget, som regel to og to.

Efter vielsen i kirken vandrede alle tilstedeværende op til alteret for at ofre til præsten og derfra videre til degnestolen for også at ofre til degnen. Også børn, der var så små, at man måtte løfte dem op for at de kunne se, lære og iagttage, deltog i offergangen. Så gik det tilbage til bryllupshuset, ligeledes med musik i spidsen. Her havde skafferen et stort arbejde med at få folk bragt rigtigt og korrekt til sæde så vidt muligt at undgå at fornerme nogen ved den lejlighed. Retterne var suppe, kød og di-

verse drikkevarer. Lørdagen var de unges dag. Da tog man »sal« ned, d.v.s., at man aflædte loen og om aftenen blev der danset livligt og længe. Ved store bryllupper holdt man derefter »Søndagsbryllup«, hvor den nærmeste slægt var til stede for at deltage i brudeparrets kirkegang og spise levninger fra forudgående gildesdage.

Det var sikkert noget særegent for Lyø, at brudeparret efter brylluppet ikke omgående flyttede sammen. De kunne godt blive i hver sit hjem, undertiden i flere år, indtil der blev en lejlighed til dem, f.eks. ved dødsfald af svigerforældre. Det betød, at børn kunne blive født et andet sted end i det, der kaldtes deres hjem. Nogle kunne blive hos bedsteforældrene i mange år.

Når den førstefødte kom til verden, skulle dåben foretages den første søndag efter fødslen. Det kunne hændes, at et barn blev ført til dåben samme dag, som det var født. Var det en dreng, skulle han opkaldes efter farfaderen, var det en pige, skulle hun have navn efter farmoderen.

Hvis faderen havde en søster, var det hende, der bar barnet. Ved hendes side stod en kvinde, der kunne amme barnet, som skulle være i kirken under hele gudstjenesten. Og den kunne godt vare længe. De gamle sagde et par timer!

Barnets moder skulle blive i hjemmet et par måneder eller måske kun een efter fødselen. Hun måtte i den tid ikke gå over nogen vej. Hun måtte »inden kirke«, inden hun måtte gå ud til sammenkomster. Også denne højtidelighed med »kirkegangskoner« kunne foregå på en højtidelig måde, bl.a. holdtes om morgenen før kirketid et stort »konegilde«, hvor deltagerne spiste en del af »barselsmaden«, og der var jo givet gode gaver fra mange hjem. Siden gik man til kirke, og også ved sådanne lejligheder blev der ofret til præst og degn.

Omkring 1844 indtraf der en slags reformation af disse gamle skikke. Da ankom der nemlig en ny præst. Han fik efterhånden afskaffet børnenes offergang, ligesom han søgte at få de nygifte til at stifte eget hjem. Præsten satte også en stopper for de såkaldte søndagsdansen, der foregik hver søndag hele sommeren, skiftevis i to af de tootgyve gårde, hvoraf den ene afgav danseplads, medens den anden leverede drikkevarerne. De gamle skikke kunne ikke helt udryddes. Meget blev bevaret lige til den første verdenskrig, hvor store ændringer af folkeskikke gennemførtes.

I mange andre sogne var der vel lignende skikke som på Lyø, men enkelte træk var helt originale og særprægede.

Lærer Ulriksens lille beretning kan også læses med interesse i nutiden. Heldigvis er der i mange sogne bevaret lignende beretninger. Om 100 år eller mere, vil man måske læse om nutidens bryllupsfestligheder og dåbshandlinger og forundres over bofællesskab, kollektiver med dertil hørende mangel på traditioner og slægtsminder. Derfor er det godt med gamle minder og slægtsgårde.

Edvard Andersen.

Et lille bladjubilæum

Redaktørjobbet er et ikke helt almindeligt job i Dansk Slægtsgaardsforening. På det skal placeres en person med indlevelsessevne og sans for det historiske og med fornemmelse for det tilhørsforhold og den slægtsforpligtelse som lever stærkt hos alle de, der vil fortsætte det, de har fået overladt, og hjertens gerne allerhelst vil give det videre til næste led. Vort blad »Slægtsgaarden« skal være et sted, hvor forbindelse knyttes bagud og hvor bindeledet også ud i fremtiden kommer til udtryk i spalterne. Og så skal det aktuelle have sin plads i tider, hvor trykket og opmuntringen kalder på et krav. Redaktøren skal med andre ord være et levende menneske, der sætter til gengivelse og debat, alt det der både peger på rødderne og på visionerne.

— Og det er han i højeste grad og som sådan værdsat. Og nu indleder han så 1. april sin 10. ende årgang som redaktør.

— Redaktør Hans Hviid har levet med i usædvanlig grad og været den aktive og fine fortaler for

et indhold i og et præg over »Slægtsgaarden« som finder anerkendelse hos alle læsere — og han har været en medarbejder af karat, som alle der møder ham i sit virke priser for venlighed, ja hjertelighed, og for en lykkelig forening af kunnen og vilje til at gøre dagens gerning, så der blev højere til loftet og videre til væggene.

Tak — hilsen og hyldest til redaktør Hans Hviid.

Jens P. Petersen.

Velkommen til nye medlemmer

Hr. dyrlæge, gårdejer
Arne Klærke
Gl. Landevej 2
Gramrode
7130 Juelsminde

Hr. gårdejer
Kristian Kongensgaard
Erik Glippingvej 12
Grønbæk
8643 Ans

Hr. gårdejer
Børge Madsen
»Aspesgaard«
Sandvejen 7
3720 Åkirkeby

Hr. gårdejer
Poul Ancher Hansen
»Stensebygaard«
Stensebyvej 23
3730 Nexø

Hr. gårdejer
Erik Ipsen
»Dyndebygaard«
Dyndebyvej 5
3730 Nexø

Hr. gårdejer
Ole Tholstrup
»Dalegård«
Nyker
3700 Rønne

Hr. forpagter
Hans Hansen
»Søgaard«
Box 13
3300 Frederiksværk

Hr. gårdejer
Hans Chr. Jensen
Kanehøjgård
Sorø Landevej 206
4230 Skælskør

Hr. gårdejer
Åge Kirkegård Jensen
Fløjstrupvej 29
8900 Randers

Gårdejer fr.
Ruth Hansen
Vestermose
Lykkebækvej 10
4672 Klippinge

Hr. gårdejer
Henry P. Sloth
Fruehøjgaard
Skindbjerglundvej 3
Skindbjerg
9520 Skørpinge

Hr. gårdejer
Regnar Jensen
Skatskovvej 129
Gl. Nørager
9610 Nørager

Hr. gårdejer
Carsten Riis
»Bakkegård«
3751 Østermarie

Gårdejere fru og hr.
Bodil og Ole Olsen
Nygård
Mønsvej 110
Ammendrup
4734 Allerslev

Gårdejere fru og hr.
Inge og Bent Johansen
Maglehøjgaard
Hovedvejen 117
Bårse
4720 Præstø

Gårdejere fru og hr.
Inge og Børge Høst Pedersen
Fiskebækgård
Stationsvej 24
4731 Brandelev

De gamle billeder

2 malerier fra »Espemosegaard«, Lund, begge malet i 1917 af nylig afdøde malermester Axel Nielsen og begge med motiver fra hverdagslivets gøremål på landet.

På øverste billede slår husmanden skærver, medens en indkvarteret soldat ser til. På det andet billede er gårdens to gamle fastre i færd med at klippe får.

Indsendt af gdr. Erling Nielsen, »Espemosegaard«, Lund, St. Hedinge.

Fra det sidste offentlige valg 7/5 1915 før den ny grundlovs ikrafttræden 5/6 1915. Konsejlspræsident C. Th. Zahle taler til forsamlingen foran rådhuset i Ringsted. Billedet indsendt af gdr. Niels Nielsen, Ejlekærgaard, Farendløse. Han var ordførende stiller ved valget.

Vore landsmænd

Danmark havde en gang grænse ved Ejderen. Det var en god grænse. Danmark var et stort land. Det er gået tilbage. Vi har ingen store drømme. Vi har dog landsmænd udenfor vore nuværende grænser. De bor på gammel dansk jord. De skammer sig ikke over at bekende sig som danskere. Det var deres forfædre også i århundreder. Der er altså flere danskere end tyskere i det gamle hertugdømme, der hedder Slesvig. Og hvor mange frisere er der egentlig? De er en folkestamme ligesom sjællændere, fynboer, jyder eller bornholmere.

I hvert fald føler de sig slet ikke som tyskere. Slesvigerne føler sig heller ikke som tyskere. De bor i deres eget land, men dette er indlemmet i det tyske rige.

Hvad sagde stasmanden Niels Neergaard ved genforeningsfestlighederne i 1920: »I skal ikke blive glemte!« Støtter vi danskheden i vore gamle danske landsdele? Eller glemmer vi de gamle slægter? Mon ikke flere af os burde overveje medlemskab i en eller flere foreninger, der har et nationalt formål i de sydlige områder.

Edvard Andersen.

Jens og Anna Jensens fond...

udlåner penge til unge landmænds etablering, også ved generationsskifte. Årlige ydelse uden kurstab for tiden 12 procent, hvoraf 9 procent er rente. Henvendelse til:

Proprietær Bent Bjergskov, Rosenlund, Rynkeby, telefon (09) 39 13 17.

Henvendelse til fonden skal være indsendt senest 1/6 eller 1/12 hvert år.

KÆRNE-REJSER 1983

4.-10. juli: NORGE,
Oslo, Sjusöens Fjeldstue.

15.-22. juli: SVERIGE -
NORGE - FINLAND.

24.-30. juli: TYSKLAND - ØSTRIG - 27. sept.-1. okt.: BORNHOLM,
ITALIEN - LICHTENSTEIN - Østersøens perle - med
SCHWEIZ - Den store alperejse. ophold i Gudhjem.

SKRIV ELLER RING EFTER PROGRAM

Thyrasvej 7 . 4100 Ringsted . Tlf. 03 61 00 23

Slægtsgårdsarkivet meddeler nye priser:

Udarbejdelse af Slægtsgårdsdiplom .. kr. 150,-
Folketællingsundersøgelse kr. 60,.

Arkivudvalget.

Alle medlemmer
bør have . . .

Fås på sekretariatet,
hos redaktøren samt
hos kredsformændene.
Pris 20 kr.

Det ny emblem

Vi skaffer penge til gårde.

København: Jarmers Plads 2
1590 København V. Tlf. (01) 12 53 00

Århus: Åboulevarden 69,
8100 Århus C. Tlf. (06) 12 53 00

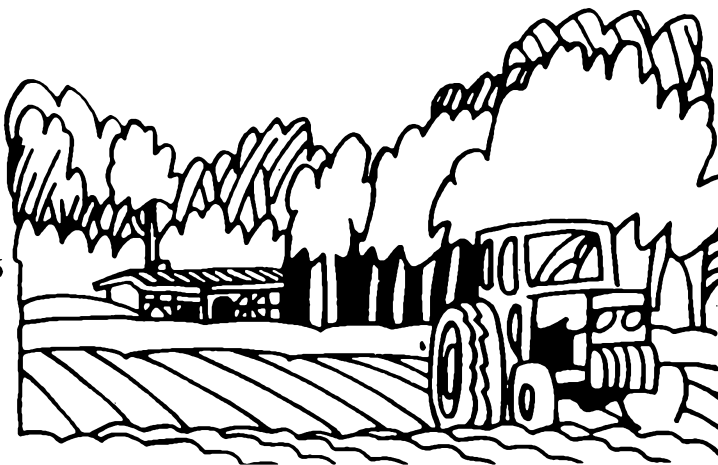
Herning: Viborgvej 1,
7400 Herning. Tlf. (07) 12 53 00

Afd. kontor i Åæborg: Algade 38,
9100 Ålborg. Tlf. (08) 12 53 00

Afd.kontor i Odense: Jernbanegade 16
3000 Odense. Tlf. (09) 12 53 00

Kreditforeningen Danmark

Skaf foreningen nye medlemmer!

Undertegnede foreslår, at nedennævnte får tilsendt materiale om Dansk Slægtsgaardsforening og opfordres til at blive medlem:

_____ Titel

_____ Navn

_____ Postadresse

_____ den 19

_____ Underskrift

Ønsker man ikke at klippe i bladet, kan forslag indsendes til sekretariatet på alm. postkort.

Skattemæssig rådgivning
Økonomisk rådgivning
Selvangivelser
Generationsskifte
Vejledning ved
ejendomshandler
Regnskab og revision

Speciale: Landbrugsregnskaber
- 20 års erfaring.

Regnskabsfirmaet

K. POULSEN WINTHER

Agronom - Buen - 9800 Hjørring

Tlf. (08) 92 52 88 Privat: (08) 99 83 22

**Landbrugslån...
til nybygning-grundforbedring-
maskinindkøb-
besætningsudvidelse-
teknisk rationalisering-
generationskifte etc...**

**Ring...
og få bedre råd!**

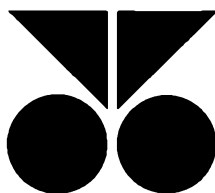

**FORENEDE
KREDITFORENINGER**

Otto Mønstedts Plads 11 · Postboks 333 Mageløs 2 · Postboks 343
1503 København V · Tlf. (01) 15 34 34 5100 Odense C · Tlf. (09) 11 77 77

LAURA/S26

**Jyllands
Kreditforening gør
noget særligt ud af
jydernes lånesager...**

**JYLLANDS
KREDITFORENING**

6100 HADERSLEV: Åstrupvej 13. Tlf. (04) 52 70 00
6950 RINGKØBING: Herningvej 3. Tlf. (07) 32 01 11
8800 VIBORG: Sct. Mathiasgade 1-3. Tlf. (06) 62 33 33
9100 AALBORG: Boulevarden 43. Tlf. (08) 12 38 77
8260 ÅRHUS-VIBY J: Kongsgårdsvej 6. Tlf. (06) 14 88 00

Lån lokalt... i hele landet

03 M 80

I Jylland

**JYLLANDS
KREDITFORENING**

6100 HADERSLEV: Åstrupvej 13. Tlf. (04) 52 70 00
6950 RINGKØBING: Hemingsvej 3. Tlf. (07) 32 01 11
8800 VIBORG: Set. Mathiasgade 1-3. Tlf. (06) 62 33 33
9100 AALBORG: Boulevarden 43. Tlf. (08) 12 38 77
8260 ÅRHUS-VIBY J: Kongsgårdsvej 6. Tlf. (06) 14 88 00

- og på øerne

**FORENEDE
KREDITFORENINGER**

Fynsområdet:
Mangelø 2, Postboks 343,
5100 Odense C · Tlf. (09) 11 77 77

Området øst for
Otto Mønstedts I
1503 København

SlægtsBibliotek